

FREUDS AGORA *Skole for psykoanalysen*

PSYKOANALYSENS DANNELSER

Psykoanalysens grundbegreber

2019-2020: Det ubevidstes dannelser, Freuds 1. angstteori og myten om drabet på urhordens fader

I dette studieår vil vi fortsætte Freud-læsningen på baggrund af de foregående undersøgelser af narcissismen og paranoiaen. I lyset af det fireårige program, der beskrives på de følgende sider, er det desuden en af ambitionerne at råde bod på et par udeladelser fra de foregående år, siden Psykoanalysens Dannelser genoptog aktiviteten i 2015.

Et så vigtigt skrift som *Vitsen og dens forhold til det ubevidste* har ikke været læst i de foregående år, skønt det er en hjørnesten i studiet af det ubevidstes dannelser. Det samme skal siges om *Drømmetydning*, som det ganske vist kun er muligt at læse i uddrag inden for dette program. Det ville således være naturligt at læse kapitel 2, 3, 4, 6 (delvist) og 7 (delvist). Kendskab til Freuds analyse af drømmen om Irmas injektion forekommer at være uomgængeligt, ligesom den geniale behandling af drømmen om den forhindrede souper med den røgede laks og den 'smækre' slagterkone udgør et grundlag hos Freud for forståelse af Lacans begreb om hysterikerens *désir* som 'begæret efter et uopfyldt ønske'. – Det er i øvrigt ikke tanken at læse hele bogen om *Vitsen*, men hovedsageligt om vitsens teknik og tendenser.

En læsning af Freuds analyse af "Lille Hans's" fobi er nødvendig for en begribelse af den første angstteori – og denne forståelse er forudsætning for at bedømme rækkevidden af den revision, Freud foretog femten år senere. Læsningen af Lille Hans's sygehistorie kan tillige støtte sig til Lacans behandling af den i hans fjerde seminar 1956-1957.

I forlængelse af studiet af paranoiaen og narcissismen i studieåret 2018-2019 er det nærliggende at læse Freuds afhandling om totemisme og tabuforskrifter, så meget mere som de tidsmæssigt ligger lige op ad hinanden. Bekendtskabet med myten om drabet på urhordens fader og incestforbudet forekommer desuden at være væsentlige for læsningen af metapsykologiske skrifter i forbindelse med driftsteoriene, ikke mindst narcissismeteksten.

(1900a) *Drømmetydning*, kapitel 2, 3 og uddrag af kapitel 4 og 7.

(1905c) *Vitsen og dens forhold til de ubevidste*, dens teknik og tendenser

(1909b) *Analyse af en femårig drengs fobi* ["Lille Hans"]

(1911b) "Formuleringer om to principper for psykiske hændelser"

(1912-13a) *Totem og Tabu* (eventuelt i uddrag)

Efter præsentationen af de fire års studier følger en skematisk læseplan for det indeværende år, 2019-2020.

Forhistorien og de kommende år

I det følgende præsenteres et program for Psykoanalysens Dannelser, der strækker sig fire år frem i tiden, 2019-2023. Programmet søger med sin sammensætning af tekster at danne grundlag for et studie, der er såvel indholdsmæssigt som didaktisk gennemarbejdet. Det er således hensigten at præsentere og læse de tekster af Sigmund Freud (og Jacques Lacan) der danner skole for Freuds Agorá.

Historisk rids

De første seks år, 2007-2010 og 2010-2013, af Psykoanalysens Dannelsers virksomhed var tilrettelagt som to treårige forløb. I løbet af de tre år var det hensigten at deltagerne skulle tilegne sig psykoanalysens grundbegreber ved læsning af et bredt udvalg af Sigmund Freuds skrifter under overskrifterne: Grundlaget, Klinikken og Teknikken, hvilket var tre betegnelser som Freud selv anvendte for at gruppere en række af sine skrifter.

Læsningen af teksterne støttede sig til resultaterne af det projekt, som Jacques Lacan satte i værk i begyndelsen af 1950'erne under overskriften "Tilbage til Freud", dvs. at det var nødvendigt at vende tilbage til Freuds skrifter for at læse, hvad Freud skrev bogstaveligt talt. I efterkrigstiden var dette ikke mindst betydningsfuldt og nødvendigt, eftersom de toneangivende amerikanske psykoanalytiske bevægelser, anført af IPA, propagerede (og det sker fortsat i dag) en forståelse af Freuds psykoanalyse, som af gode grunde er blevet betegnet ego-psykoanalyse, dersom hovedvægten i kuren lægges på en styrkelse af jeget i et omfang, der får Freuds opfindelse til at fremtræde som en managementpsykologi. Det vil sige at en af Freuds allervigtigste pointer med hensyn til den subjektive struktur eller 'det psykiske apparat', som han kaldte det, går fuldkommen fløjten, nemlig at jeget i sig selv er en ubevidst dannelse! Skal noget endelig 'styrkes' – for dog at forsøge at følge denne tankegang – måtte det være 'det ubevidstes subjekt', som Lacan benævner det, sådan som det kommer til orde og giver sig til kende i 'hverdagslivets psykopatologi', der er titlen på et af Freuds allervigtigste værker. Det er i denne 'psykopatologi' den enkelte har en mulighed for at få et glimt af sin egen subjektive sandhed.

Modstanden mod psykoanalysen er ikke blevet mindre i dag, den fremtræder oftest i mere subtile (og derfor også mere patetiske) forklædninger som fx 'positiv psykologi' eller andre psykoterapeutiske retninger eller anført af den moderne psykiatri og neuropsykologi. Dette kan man læse mere om i Freuds Agorás skriftserie FOREGANGE nr. 4 fra foråret 2017, hvor vi har taget udgangspunkt i en læsning af Freuds korte og betydningsfulde tekst "En vanskelighed ved psykoanalysen" fra 1917 – altså netop da for 100 år siden.

Det er altså stadigvæk lige så nødvendigt som det hele tiden har været at gå til kilderne og gøre sig fortrolig med, hvad Freud faktisk skrev, sådan som det kan læses og forstås i lyset af Lacans udarbejdelse af psykoanalysen. For i vor optik ville der ikke være nogen 'freudiansk' psykoanalyse i dag, havde det ikke været for Lacans bestræbelser på at udarbejde 'psykoanalysens indre udviklingsmuligheder', som Freud understreger i "Spørgsmålet om lægmandsanalysen". Ligesom der heller ikke ville have været nogen 'lacaniansk' psykoanalyse uden Freuds enestående indsats.

2015-2016: De bredt anlagte redegørelser for psykoanalysen

Efter de første to treårige perioder blev der i studieåret 2013-2014 og efteråret 2014 ikke gennemført aktiviteter under Psykoanalysens Dannelser. Imidlertid var der sidst på året 2014 interesse for at genoptage en læsning af Sigmund Freuds tekster. Der var en håndfuld

personer som ikke tidligere havde medvirket i Dannelsers sammenhæng og for at imødekomme deres interesse, og fordi vi syntes at vi efter denne pause var parate til at genoptage en sådan studievirksomhed, tilbød vi i foråret 2015 en møderække koncentreret om at læse Freuds skrift fra 1926 kaldet "Spørgsmålet om lægmandsanalysen".

I den pågældende studiegruppe var der efterfølgende interesse for at fortsætte aktiviteterne og således læste vi i efteråret 2015 Freuds såkaldte amerikanske forelæsninger fra 1909, udgivet i 1910 og oversat til dansk af Otto Gelsted i 1920. Både forelæsningerne og det systematisk opbyggede 'kampskrift' "Spørgsmålet om lægmandsanalysen" kan læses som *state of the art*-fremstillinger af psykoanalysens udviklingshistorie, som et eksposé der omfatter både psykoanalysens grundlag, klinik og teknik. For en nystartet studiegruppe forekom det derfor at være ganske velvalgte, også fordi læsningen af dem præsenterer en række spørgsmål, der er centrale i forhold til at begribe, hvad det er der udmærker Freuds psykoanalyse, eksempelvis spørgsmålet om det ubevidstes dannelser, om driftsteoriene, om libidoen, om psykoseksualiteten og om overføringen i kuren.

Foråret 2016 bød på en bred introduktion til og historisk anlagt fremstilling af Jacques Lacans psykoanalyse, hvorved den eksisterende studiegruppe blev udvidet med en håndfuld nye interesserede personer.

2016-2017: Psykoanalysens grundlag og klinik (tvangsneurose og fobi)

Vi mente, at vi efter disse introduktioner til psykoanalysen var rede til at tage fat på tekster af Freud med mere specialiserede ærinder. Med vægten på psykoanalysens grundlag og klinik valgte vi derfor i året 2016-2017 at læse nogle tekster fra 1880'erne og 1890'erne, fx Freuds beretning om studierejsen til Paris, de to artikler om 'Forsvars-Neuropsykoserne', en lille del af 'Udkast til en psykologi' og ikke mindst det helt centrale skrift fra 1893 (udarbejdet fra 1886), med den mundrette titel "Nogle overvejelser til et sammenlignende studie af de organiske og hysteriske motoriske lammelser", som Freud skrev på fransk, fordi det dybest set var henvendt til hans læremester Charcot og skulle publiceres i det af ham redigerede tidsskrift *Archives neurologiques*.

I studieårets kliniske del koncentrerede vi os om tvangsneurosen og fobien ved at læse Freuds sygehistorie, *Bemærkninger om et tilfælde af tvangsneurose*, der har fået kælenavnet 'Rottemanden', på grund af den fantasi hos patienten der indtager en central plads i hans lidelseshistorie. Denne sygehistorie har Lacan underkastet en alternativ analyse, idet han flytter accenten fra rottefantasien til spørgsmålet om en ubetalt gæld. Det sker i foredraget fra 1953, *Le mythe individuel du névrosé*, der også repræsenterer Lacans bestræbelse på at uddybe sin teoretiske undervisning vedrørende det, han betegner som "analysens grundlæggende virkelighed". Året afsluttedes med læsning af dette skrift.

2017-2018: Freuds såkaldte tekniske skrifter

Netop spørgsmålet om "analysens grundlæggende virkelighed" ønskede vi at forfølge i det efterfølgende studieår. Vi kastede os over læsning af Lacans seminar fra 1953-1954, der omhandler Freuds tekniske skrifter. Vi satte os for at orientere os i Freuds såkaldte tekniske skrifter gennem Lacans læsning af dem, så at sige. I bakspejlet var dette projekt nok overmodigt i den forstand, at kun en del af intentionerne skete fyldest. Vi kom ikke igennem med en læsning af de af Freuds tekster, som Lacan behandler, i tilstrækkeligt og tilstrækkelig grundigt omfang.

Det kom dog til at stå rimeligt klart, at det næppe giver nogen mening at tale om 'teknik', eller i det mindste at spørgsmålet om 'teknikken' koncentrerer sig om spørgsmålet om overføringen, og at både det ubevidste, modstanden og overføringen manifesterer sig i sproget; heraf også Lacans kritik af den gængse opfattelse af kuren som en "two-body psychology", med særlig reference til Michael Balint. For så vidt angår de libidinale foregange – og det er netop overføringen – må de behandles under en metapsykologisk synsvinkel, og det viste sig da også meget hurtigt, at spørgsmålet om narcissismen kom til at stå helt centralt. Freuds eget skrift om narcissismen blev læst og diskuteret grundigt.

2018-2019: Paranoiaen og narcissismen

Det forekom at være en meningsfuld fortsættelse af studieforløbet at forfølge narcissismens problematik i Freuds værk, hvis vi samtidig kunne tilgodese interessen i gruppen for at lægge vægten på den kliniske synsvinkel. Da rykker den af Freuds store sygehistorier, der omhandler paranoiaen, in casu Freuds læsning og analyse af retspræsident Daniel Paul Schrebers erindringer, ind i centrum. Herved fik vi lejlighed til at tage fat på narcissismeproblematikken *in statu nascendi* så at sige og tillige få styr på paranoiaens mekanisme sammenholdt med fortrængningen, som den kendes fra overføringsneuroserne.

Lacan underkaster både Schrebers og Freuds redegørelser en grundig læsning i seminaret om psykoserne 1955-1956, navnlig i de første syv kapitler. Dem studerede vi for at åbne blikket for en relativisering af Freuds betoning af et frembrud af den homoseksuelle driftskomponent som den forårsagende faktor i paranoiaens mekanisme.

De kommende fire studieår 2019-2023

Ser man på de foregående fire studieårs programmer, må man drage den slutning, at der nok kan redegøres for en rød tråd i studierne, men at den indre sammenhæng trods alt alligevel savner en bedre didaktisk begrundelse for så vidt som der ikke er taget tilstrækkeligt hensyn til spørgsmålet om progression. Freud nævner på et tidspunkt (1923a), at man nu engang forstår psykoanalysen bedst, når man forfølger dens oprindelse og udvikling. Således falder det, i vores program, i øjnene, at væsentlige tekster, som Freud selv henregner til psykoanalysens grundlag – og må vi forstå, dermed som grundlag for at begribe de kliniske og tekniske skrifter – fx afhandlingen om *Vitsen og dens forhold til det ubevidste* eller *Drømmetydning*, for den sags skyld, ikke er repræsenteret i programmerne som tekster om det ubevidstes dannelser. I den forbindelse bør man også nævne *Hverdagslivets psykopatologi*, som eksplicit omhandler det ubevidstes manifestationer, men det ville muligvis være mere interessant at behandle denne tekst i sammenhæng med spørgsmålet om overføringen, eftersom 'de frie indfald' er det bedste eksempel på psykopatologien i kurens 'hverdagsliv'.

På samme måde er fobien blevet behandlet kursorisk – vi har læst et ganske lille uddrag af Freuds *Analyse af en femårig drengs fobi* – hvorimod spørgsmålet om Freuds første angstteori, der hører herhen, er blevet forbigået, begrundet i stoffylde og tidnød.

Vi har søgt at tilegne os en forståelse af neurotikernes modstand mod kuren, udeblivelsen af de frie indfald, men uden at vi har studeret de metapsykologiske tekster om fortrængningen, driftsskæbnerne og det ubevidste, hverken som forudsætning eller som konsekvens.

Sådanne kritiske iagttagelser, som der sikkert kan fremføres flere af, forekommer at gøre det magtpåliggende, at der udformes et sammenhængende flerårigt studieprogram, som kan bygge videre på de foregående år og samtidig rette op på manglerne.

Det nedenstående er et udkast hertil.

Oversigt 2019-2023

Men hvad skal man så lade sig vejlede af, hvis man vil opstille et flerårigt studieprogram? Freud systematiserede ikke sine skrifter som sådan; han omtalte dog nogle af dem som 'metapsykologiske', for så vidt de omhandlede emnerne i et økonomisk, topisk og dynamisk perspektiv. Derudover talte han spredt om psykoanalysens grundlag, klinik og teknik. Der er ikke noget i vejen for at anvende en sådan inddeling på et flerårigt studieprogram, som nærmere vil få en heuristisk betydning. Men det forekommer alligevel at være for løst og det vil være vanskeligt at "forfølge psykoanalysens oprindelse og udvikling", eftersom Freud skrev værker inden for alle tre emneområder hele livet igennem, således at de snarere snor sig ind og ud mellem hinanden.

Det første af Lacans seminarer, som fik en 'officiel' udgivelse (en, hvis redaktionelle principper han efter sigende selv nikkede til) var det 11. fra januar til juni 1964, som fik titlen *Les quatre concepts fondamentaux de la psychanalyse*. De fire grundbegreber i psykoanalysen er driften, gentagelsen, det ubevidste og overføringen, og de kunne ganske udmærket tjene som pejlemærker for inddelingen af tekster i et studieprogram.

Tilsvarende har Juan-David Nasio præsenteret Freuds og Lacans psykoanalyse i en bog der omhandler syv psykoanalytiske hovedbegreber, som er kastrationen, fallos, narcissismen, sublimeringen, identifikationen, overjeget og forklusionen (*forclusion* er Lacans forslag til en oversættelse af Freuds *Verwerfung*). Det er klart at et studieprogram må komme rundt om disse begreber, men som udgangspunkt for en rubricering af studieindholdet er de for specifikke.

Med ovenstående in mente vil jeg forslå følgende som overskrifter på fire på hinanden følgende studieår:

- 1) 2019-2020: Det ubevidstes dannelser,
- 2) 2020-2021: Driftslæren,
- 3) 2021-2022: Psykoseksualiteterne og
- 4) 2022-2023: Overføringen.

Det skal udbygges nedenfor.

2019-2020: Det ubevidstes dannelser

Se ovenfor.

2020-2021: Freuds 1., 2. og 3. driftslære

Begrebsudviklingen inden for Freuds tre driftsteorier er særdeles kompleks og vanskelig at få styr på. Den 1. driftslære, der sondrede mellem selvopholdelsesdrifter eller 'jeg-drifter', som de også bliver betegnet fra 1910, på den ene side og seksualdrifterne på den anden, bliver fra omkring 1914 modificeret med indførelsen af narcissismen, en begrebsudvikling der i høj grad også komplicerer spørgsmålet om objektet, eftersom det som bekendt viser sig at *jeget* kan være seksualobjekt, at det i virkeligheden er et af de første kærlighedsobjekter (ideal-jeget).

Den 3. driftslære, der ser dagens lys i 1920 med *Hinsides lystprincippet*, har sit udspring i Freuds iagttagelser af gentagelsestvangen, som er en både gammel iagttagelse og et

gammelt begreb, men det får nu en afgørende betydning i teoridannelsen, for så vidt det forekommer tvingende at antage eksistensen af en drift, der stræber mod at vende tilbage til den tilstand af ikke-liv, som forudsættes at være udgangspunktet. Den lille rækkefølge liv til død må således fuldstændiggøres og komme til at lyde død til liv til død. Dødsdriften får nu en modpol, der betegnes Eros. Freuds driftslære kommer således til at fremstå som en form for æske- eller rammesystem, idet de ældre begreber hverken forlades eller mister deres betydning, de opererer blot på et andet forklaringsniveau. Herhen hører også diskussioner af spørgsmålene om driftsblanding og driftsadskillelse og om sublimering.

De skrifter der måtte høre hjemme under denne overskrift, er først og fremmest de Tre afhandlinger om seksualteori, dernæst nogle af de metapsykologiske afhandlinger, ikke mindst "Drifter og driftsskæbner", "Fortrængningen" og "Det ubevidste". Teksten om "Det uhyggelige" behandler naturligvis også spørgsmålet om gentagelsestvangen og dobbeltgængermotivet og fører frem til *Hinsides lystprincippet*, der var delvist færdigskrevet på det tidspunkt (1919).

(1905d) *Tre afhandlinger om seksualteori*

(1914c) "Introduktion af narcissismen"

(1915c) "Drifter og driftsskæbner"

(1915d) "Fortrængningen"

(1915e) "Det ubevidste"

(1919h) "Det uhyggelige"

(1920g) *Hinsides lystprincippet*

(1924c) "Masochismens økonomiske problem"

Den tyske psykoanalytiker Ulrike May har skrevet en afhandling om Freuds driftslære med titlen *Det tredje skridt i driftslæren*; hun behandler heri de forløb Freud måtte igennem for at kunne give sin afhandling om dødsdriften dens endelige indhold og form. Ulrike Mays tekst er oversat til engelsk, og den vil være en fortræffelig vejleder under læsningen af Freuds skrift.

I tilknytning til Freuds *Tre afhandlinger om seksualteori* – er det nærliggende at stifte bekendtskab med Karls Abrahams *Libidoens udviklingshistorie* fra 1924 (som findes i en dansk oversættelse i FOREGANGE nr. 2).

2021-2022: Spørgsmålet om psykoseksualiteterne

Det forekommer at hysterikeren par excellence demonstrerer, at der ikke er noget 'normalt' objekt for seksualdriften, ikke nogen 'normal' seksualitet. Selv om Freuds psykoanalyse til tider, navnlig i sin begyndelse, kan fremstå nærmest insisterende cis-normativ og heteroseksuel, er det dog alligevel netop et tidligt skrift af Freud, der tydeligst viser os at perversionerne er allestedsnærværende – nemlig "Brudstykke af en hysterianalyse", også kaldet Doras sygehistorie.

I afvigte studieår har vi som nævnt studeret analysen af Daniel Paul Schrebers erindringer og herunder hans fantasi om, at det egentlig måtte være ganske dejligt at være en kvinde underlagt samleje. Freud ser i denne fantasi et belæg for et frembrud af homoseksuel libido, som siden forstærkes af Schrebers psykotiske fantasier om at blive forvandlet til kvinde. Men det er et stort spørgsmål, om fantasien og ønsket om at blive til en kvinde er udtryk for homoseksuelitet? Nu om stunder ville Schreber formentlig blive opfattet som transkvinde og ikke som homoseksuel. Inden for LGBTQ-kredse lader det til,

at man skelner mellem 'hvem man har lyst til at gå i seng med, og hvem man vil gå i seng som', altså en skelnen mellem 'seksuel orientering' og 'køn'. I Freuds psykoanalyse synes det ubevidste ikke at kunne kapere andet end den binære opposition mand-kvinde i det hele taget. Dette spørgsmål er det umagen værd at undersøge, idet vi fastholder at der tales om psykoseksualiteter. Vi må undersøge hvordan det er muligt at fastholde, at det 'biologiske' (måske skulle det hedde det 'hypotetiske'), det tilskrevne og det oplevede køn indgår i samme driftsmetabolisme/metaforisering. I virkeligheden er det vel et større spørgsmål, hvordan det i det hele taget er muligt at opretholde en stabil forestilling om at 'have ét køn til forskel fra et andet', når man tænker på at det ubevidste ikke kender til forskelle.

Imellem afhandlingen om "Lille Hans" og skriftet om "De infantile seksualteorier" ligger en mere politisk orienteret tekst fra Freuds side kaldet "Zur sexuellen Aufklärung der Kinder", dvs. hvorledes skal man oplyse børn om seksuelle spørgsmål. Det er en glimrende forløber for skriftet om de infantile seksualteorier, der netop demonstrerer denne oplysningspolitik's psykologiske grænser.

I tråd med denne tankegang ligger også det samfundsmæssigt orienterede skrift om den 'kulturskabte' seksualmoral og den moderne nervøsitet, hvor Freud fastslår at fortrængning er en forudsætning for samfundsdannelse, men at den seksualmoral, han observerer de psykiske følger af hos sine patienter, forlanger for meget af samfundsmenneskene, og at den dermed ikke alene ikke opnår sit mål, men tværtimod får en negativ, samfundsskadelig, virkning.

På det kliniske område forekommer Freuds analyse af en infantil neurose, den såkaldte 'Ulvemand's historie (1918 [1914]), at være meget velvalgt med hensyn til spørgsmålet om psykoseksualiteterne. Den indeholder redegørelsen for den berømte urscene-fantasi, som har en pendant i et skrift, Freud offentliggjorde året efter, nemlig teksten om et barn der bliver slået (1919e).

To sene tekster, om den infantile genitalorganisation (1923e) og om Ødipuskompleksets undergang (1924d) er meget centrale i denne overordnede sammenhæng; Freud omtaler selv den første som et "indskud i seksualteorien" og ser den som et tillæg til de *Tre afhandlinger som seksualteori*. I teksten om Ødipuskompleksets undergang fremhæver Freud for første gang seksualitetens forskellige forløb hos drengen og pigen.

(1905e [1901]) "Brudstykke af en hysterianalyse" ("Dora")

(1907c) "Zur sexuellen Aufklärung der Kinder"

(1908c) "Om infantile seksualteorier"

(1908d) "Den 'kulturskabte' seksualmoral og den moderne nervøsitet"

(1918b [1914]) "Af en infantil neuroses historie" ("Ulvemanden")

(1919e) "Et barn bliver slået"

(1923e) "Den infantile genitalorganisation (Et indskud i seksualteorien)"

(1924d) "Ødipuskompleksets undergang"

Det ville også være meget relevant at læse teksten af Sándor Ferenczi med titlen "Sprogforvirring mellem de voksne og barnet (Ømhedens og lidenskabens sprog)" fra 1933.

2022-2223: Spørgsmålet om overføringen

Det kan forekomme at være rimeligt ambitiøst at ville opstille et studieprogram på fire år, for hvem ved hvad vi har 'lyst' til og brug for at beskæftige os med om så lang tid? Ikke desto

mindre er det vel netop af den grund, det kan være fornuftigt at forsøge at tilvejebringe et program der er sammenhængende indholdsmæssigt og didaktisk.

Det kan også forekomme at være 'for meget forlangt' at man skal vente tre år, før der bliver tale om at studere overføringen, det fænomen som vel er grundlæggende for forståelsen af psykoanalysen. Ja, det er meget forlangt og dybest set er der vel heller ikke noget i vejen for, at spørgsmålet om overføringen bliver behandlet sideløbende med studiet af de øvrige tekster, det skal blot organiseres på en meningsfuld måde (og det forekommer mig at være vanskeligt).

Her skal ikke siges meget om teksterne i forbindelse med studiet af overføringen; det måtte dreje sig om sådanne tekster som *Hverdagslivets psykopatologi*, de "Tre bidrag til kærlighedslivets psykologi", "Disposition for tvangsneurose" – om spørgsmålet om neurosevalget – nogle "Karaktertyper fra det psykoanalytiske arbejde" – ikke mindst om dem, der fejler når de står lige foran at opnå succes – og så ikke mindst Freuds egne skrifter om 'behandlingsteknikken' fra 1911-1915. Selvsagt skal de sene skrifter om "Den endelige og den uendelige analyse" og om "Konstruktioner i analysen" også læses.

Det ville også være interessant at inddrage Sándor Ferenczis skrifter om 'aktiv analyse' mm.

Om studieforløbets form

Mon ikke enhver kan se, at den mængde tekster, der omtales under hvert af studieårene, er for omfattende til at de kan læses intensivt alle sammen eller hver tekst som helhed. Der synes at være flere måder at løse dette problem på; enten kan vi foretage en skrapere udvælgelse (end den der allerede er foretaget) og så give mulighed for at alle læser hver en tekst sammen i sin helhed. Det svarer sådan nogenlunde til den fremgangsmåde vi hidtil har 'valgt' at benytte os af.

Der er også den mulighed, at vi udvælger de dele af teksterne som vi vil behandle intensivt, dvs. nærlæse sammen, og at vi så forudsætter at de øvrige dele af teksterne bliver læst af deltagerne i deres lønkammer. Denne fremgangsmåde synes at have et lidt større vingefang, men stiller store krav til, at udvælgelsen bliver repræsentativ for det pågældende skrift og byder på lige så store muligheder for at nå ind til kernen i teksten.

Desuden kan vi vælge at bruge såvel den ene som den anden fremgangsmåde, afhængigt af hvilke tekster det drejer sig om.

Under alle omstændigheder tror jeg det kun vil tjene til at skærpe interessen og arbejdet, at der lægges mere vægt på deltagerens egen forholden sig til teksterne, hvorved jeg tænker på deres opmærksomhed på det i teksterne, som har en særlig appel til dem.

Peter Andreasen

LÆSEPLAN FOR PSYKOANALYSENS DANNELSER 2019-2020			
10.9.2019	PD 1	Introduktion <i>Drømmetydning</i> , kap. 2 og 3 (30)	
24.9.2019	PD 2	<i>Drømmetydning</i> kap. 4 (23)	
8.10.2019	PD 3	<i>Drømmetydning</i> , kap. 6: 233-283 (50)	
22.10.2019	PD 4	<i>Drømmetydning</i> , kap. 6: 359-405 (46)	
5.11.2019	PD 5	<i>Drømmetydning</i> , kap. 7: 405-489 (84)	
19.11.2019	PD 6	<i>Drømmetydning</i> , kap. 7: 405-489 (84)	
3.12.2019	PD 7	<i>Vitsen</i> , kap. 2 (40)	
7.1.2020	PD 8	<i>Vitsen</i> kap. 3 (18)	
21.1.2020	PD 9	<i>Vitsen</i> kap. 4 (34)	
4.2.2020	PD 10	" <i>Lille Hans</i> " kap. 1 og 2 (72)	
18.2.2020	PD 11	" <i>Lille Hans</i> " kap. 3 (30)	
3.3.2020	PD 12	"Formuleringer om to principper" (7)	
17.3.2020	PD 13	<i>Totem og tabu</i> kap. 1 (14)	
31.3.2020	PD 14	<i>Totem og tabu</i> kap. 2 (42)	
21.4.2020	PD 15	<i>Totem og tabu</i> kap. 3 (18)	
5.5.2020	PD 16	<i>Totem og tabu</i> kap. 4 (53)	
19.5.2020	PD 17	<i>Totem og tabu</i> kap. 4 (53)	